

مروری بر اهمیت کارایی از نظر اقتصاد

فهیمة سادات موسوی^۱

زهرا علی پور درویشی^{۲*}

سمیه صائب نیا^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۴/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۰۶/۲۲

چکیده

امروزه کارایی و اثربخشی فرایندهای سازمان سخن روز است. با مطالعات علمی باید به این پرسش پاسخ داد که چگونه می توان اثربخشی فرایندهای سازمان را بهبود بخشید. ژوزف پروکونیکف در کتاب مدیریت و بهره وری، کارایی را تولید کالایی با کیفیت بالا و در کوتاهترین زمان ممکن تعریف کرده است. از نظر اقتصادی تعاریف گوناگونی با توجه به نوع و زمینه کارایی وجود دارد. منظور از نوع کارایی علت وقوع کارایی (یا ناکارایی) یا سبب ایجاد آن است که در این خصوص به کارایی فنی (یا کارایی به سبب فنی) کارایی تخصیصی و غیره تقسیم می شود. این تحقیق به روش کتابخانه ای مروری بر اهمیت کارایی از نظر اقتصاد می پردازد.

واژگان کلیدی

کارایی، اقتصاد، اثربخشی

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، گرایش امور مالی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، واحد تهران (مرکزی)، اراک، ایران.

^۲ دانشیار مدیریت بازرگانی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد تهران شمال، ایران.

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه مدیریت بازرگانی، موسسه آموزش عالی شمیم دانش نوین، اردبیل، ایران.

۱. مقدمه

یکی از ملزومات اولیه و پیش نیازهای اصلی برای قرار گرفتن در مسیر توسعه، تامین و تخصیص سرمایه و منابع مالی به شکل مطلوب است که در این میان نقش و جایگاه نهادها و موسسات مالی اهمیت می یابد که به نوعی در تجهیز، تامین و گردآوری سرمایه و منابع مالی از یکطرف و از طرف دیگر در تخصیص و توزیع مطلوب آن موثرند. کارآیی^۱: انجام دادن درست کارها را کارایی گوئیم. ارزش اقتصادی عبارت است از حد اکثر مقداری که یک فرد تمایل دارد تا از بقیه کالاها و خدمات صرف نظر کند تا مقداری از کالاها، خدمات و یا موقعیت خاصی را در جهان بدست آورد (احمدی، ۵۸، ۱۳۸۷). رضایت مشتری به ارزیابی بعد از خرید مشتریان از محصول یا خدمت ارائه شده اشاره دارد. رضایت مشتری احساس یا نگرش مشتری نسبت به کالا یا خدمت است و ضامن بقای سازمان است (لین^۲، ۲۰۰۶، ۱۳). بنابراین هدف از پژوهش حاضر مروری بر اهمیت کارایی از نظر اقتصاد می پردازیم.

۲. مبانی نظری و ادبیات پژوهش

۱-۲ تعاریف کارایی

کارایی یک مفهوم نسبی است و مقایسه بین عملکرد واقعی و عملکرد ایده آل است. می توان گفت کارایی به نحوه بهره گیری از منابع توجه دارد و میزان استفاده مفید از منابع را نشان می دهد. به عبارت دیگر نسبت بازدهی واقعی به دست آمده به بازدهی استاندارد و تعیین شده (مورد انتظار) کارایی است، یا در واقع نسبت مقدار کاری که انجام می شود به مقدار کاری که باید انجام شود (رمضانی، ۱۳۸۸، ۲۱).

ژوزف پروکونیکف در کتاب مدیریت و بهره وری، کارایی را تولید کالایی با کیفیت بالا و در کوتاهترین زمان ممکن تعریف کرده است.

منوچهر فرهنگ در واژه نامه اقتصادی خود کارایی را به این صورت تعریف کرده است: کارایی نسبت مقدار عاملی است که به کار افتاده است.

فارل کارایی یک بنگاه را تولید یک ستانده به حد کافی بیشتر، از یک مقدار مفروض نهاد تعریف کرده است. همچنین در منابع دیگر تعاریفی از کارایی ارائه شده است که از آن جمله می توان به تعریف زیر اشاره کرد:

ستانده استاندارد / ستانده واقعی = درجه کارایی

بر اساس این تعریف کارایی عبارت است از نسبت ستانده سیستم (در عمل) به ستانده مورد انتظار یا شاخص، در واقع مقدار کاری که انجام می شود به مقدار کاری که باید انجام شود. (همان منبع، ۲۳)

از نظر اقتصادی تعاریف گوناگونی با توجه به نوع و زمینه کارایی وجود دارد. منظور از نوع کارایی علت وقوع کارایی (یا ناکارایی) یا سبب ایجاد آن است که در این خصوص به کارایی فنی (یا کارایی به سبب فنی) کارایی تخصیصی و غیره تقسیم می شود. به برآیند آنها کارایی اقتصادی (هزینه ای) گویند که می تواند بر حسب زمینه ای که کارایی در آن اندازه گیری می شود تعریف شود. (همان منبع، ۲۳)

۲-۲ قلمرو تعریف کارایی

مفهوم کارایی چنانچه در اقتصاد به کار می رود نشان دهنده تخصیص مطلوب منابع است اما از نظر هدف اندازه گیری کارایی ابزارها و قلمرو تعریف کارایی متفاوت است. به این معنا که تحلیل و سنجش کارایی عموماً در سه سطح صورت می پذیرد.

سطح کلان: اندازه گیری کارایی در سطح کلان اغلب در راستای تبیین تخصیص بهینه منابع کشور است. در این سطح، نتایج اقتصادی تخصیص منابع به بخشهای مختلف اقتصاد با نتایج تخصیص ایده آل مورد مقایسه واقع می شود. تخصیص ایده آل یا مقرون به کارایی در سطح کلان منوط به تامین شرط بهینه پرتو^۳ است.

در سطح صنعت: در این سطح هدف اساسی سنجش کارایی نسبی بنگاه های یک صنعت در راستای ارائه تصویری از ساختار صنعت است. در این سطح واحدهای مورد بررسی کارایی بنگاههای تولیدی می باشند و ثوریهای "بهترین در عمل" یا تابع تولید مرزی روشهایی برای سنجش عملکرد این بنگاهها هستند.

در سطح خرد: کارایی در سطح خرد بنگاه منفرد (خرد) نیز متمرکز بر تخصیص منابع بنگاه است. اندازه گیری در سطح خرد از معیارهای سنجش در سطح صنعت که مبتنی بر مجموعه ای از امکانات تولید مشخص برای هر بنگاه (تکنولوژی ثابت) هستند فراتر می رود و مسائل جدید مدیریتی و مهندسی را که بنگاه در راستای دستیابی به حداکثر محصول ممکن با آن روبرو است نیز در بر می گیرد. برای محاسبه کارایی در سطح بنگاه "با دیدگاه نسبی از کارایی" یا باید عملکرد بنگاه را در دوره های مختلف زمانی با هم مقایسه کنیم یا باید عملکرد واحد های زیر مجموعه بنگاه ر مورد مقایسه قرار دهیم (اسدالهی نیک، ۱۳۸۶، ۱۰).

۲-۳ تعریف کارایی با توجه به مفهوم پویا یا ایستا

تعریف کارایی از دیدگاه ایستا مستلزم آن است که عملکرد واحدهای اقتصادی مورد بررسی در یک نقطه از زمان مورد مقایسه قرار گیرند، به عبارت دیگر تغییرات عملکرد واحدهای مورد مطالعه در طول زمان در شاخص های کارایی ایستا منعکس نمی شود. در صورتیکه کارایی از دیدگاه پویا تغییرات عملکرد بنگاه را در طول زمان نیز در بر می گیرد.

کارایی از دیدگاه جامع بیشتر مفهومی پویا است تا ایستا. زیرا از یک طرف هر بنگاهی که بهره وری آن کمتر از رقبایش باشد، می تواند در مقایسه با دیگر بنگاههای صنعت ناکارا تلقی شود. در صورتیکه در زمان دیگری، ممکن است بنگاه ناکارای مذکور، نسبت به بنگاههای دیگر کارا شود. به عبارت دیگر، این رتبه بندی کارایی چون از مقایسه عملکرد واحدهای مختلف در بنگاه یا بنگاههای مختلف در صنعت به دست می آید، در طول زمان متغیر خواهد بود. در نتیجه باید در تحلیل های کارایی عملکرد بنگاههای یک واحد یا واحدهای مربوط به یک بنگاه در دوره های مختلف مورد بررسی قرار گیرند. از طرف دیگر شوکهای مختلفی در یک صنعت بر بنگاههای مختلف وارد می شود که بنگاه ها می توانند در نوع تعدیلشان نسبت به شوکها یا در سرعت واکنش یا مهیا شدن برای مواجهه با شوکها متفاوت باشند. کارایی به مفهوم پویا بیانگر سرعت تعدیلات نیز خواهد بود. در صورتیکه کارایی از دیدگاه ایستا موارد مذکور را انعکاس نمی دهد. در تحقیق حاضر سعی شده است با استفاده از داده های تلفیقی که شامل داده های مقطعی و سری زمانی است دیدگاه پویا از کارایی ملحوظ گردد (همان منبع، ۱۱).

³-Pareto optimality

۴-۲ تعریف کارایی با توجه به مفهوم مطلق یا نسبی

همانطور که از تعریف کارایی مشخص است قبل از به دست آوردن میزان کارایی یک واحد اقتصادی باید میزان توان بالقوه تولیدی واحد مذکور در ترکیبهای مختلف نهاده ها را تعیین کنیم. در دیدگاه مطلق، میزان تولید بالقوه را از طریق تعیین شاخص های استاندارد مهندسی مدیریتی و اقتصادی برای عملکرد هر بنگاه به دست می آورند. به بیان دیگر شاخصهای کمی که می تواند تولید بالقوه هر واحد را با توجه به استفاده از ترکیب های مختلف نهاده ها نشان دهد، به دست می آورند. سپس عملکرد بنگاهها با توجه به شاخص های به دست آمده مورد بررسی قرار می گیرد. این دیدگاه از کارایی (کارایی مطلق) توسط باتون برای سنجش ناکارایی در صنایع مورد استفاده قرار گرفته است از نکات مثبت این دیدگاه این است که امکان مقایسه صنایع مختلف را فراهم می سازد و روشن می کند که کدامیک از دیگری کارتر است اما تردید نسبت به قوت معیار کارایی مطلق زمانی بروز می کند که معیارهای تئوریک مورد استفاده واقع شوند. از آنجا که این معیارها کارایی را متفاوت از پژوهشهایی که در این زمینه صورت گرفته تعریف می کنند و به جهت آنکه کارایی مطلق در تضاد با کارایی نسبی است مقایسه مشکل خواهد بود. همچنین تبیین شاخص های کمی برای تعیین کارایی بنگاه ها بطوریکه جامع و کامل باشد، کار آسانی نیست. با این حال کارایی مطلق شاخص ارزشمندی است چرا که یکی از دلایل اینکه صنعتی نسبتا کارتر از دیگر صنایع به نظر می رسد، وجود تباری های آشکار و ناآشکار میان بنگاه های عمده صنعت است. لحاظ کردن عواملی از این دست در محاسبه کارایی مطلق امکانپذیر است در صورتیکه در سنجش کارایی نسبی منعکس نمی شود (همان منبع، ۱۲).

در دیدگاه نسبی برای به دست آوردن میزان تولید بالقوه، از مقایسه عملکرد واحدهای مختلف در یک بنگاه یا بنگاه های مختلف در یک صنعت استفاده می شود. بدین معنا که از مقایسه تولیدات و نهاده های مورد استفاده هر واحد اقتصادی میزان تولید بالقوه با استفاده از روشهایی که در ادامه این تحقیق ارائه خواهند شد استخراج می گردند و میزان کارایی هر واحد از نسبت عملکرد آن واحد به تولید بالقوه مربوط به همان واحد (عملکرد استاندارد) به دست می آید. از خصوصیات این روش این است که نمی توان میزان کارایی یک واحد اقتصادی را صرفا از بررسی عملکرد آن واحد در یک دوره زمانی به دست آورد یا باید عملکرد واحدهای اقتصادی دیگر (بنگاه های دیگر در آن صنعت) یا عملکرد واحد مورد بررسی در دوره های مختلف را در تحلیل کارایی واحد مورد رسیدگی لحاظ کرد. کیفیت تحلیل کارایی یک بنگاه اقتصادی از این دیدگاه رابطه مستقیمی با میزان پوشش بنگاههای (واحدهای) مورد بررسی کمتر باشد، امکان به دست آوردن تولید بالقوه با تردید بیشتری مواجه است. مشکلی را که این امر به وجود می آورد این است که برای محاسبه کارایی در سطح خرد و شرکتهای خصوصی لزوم استفاده از آمار و اطلاعات شرکت های خصوصی دیگر در صنعت مربوطه وجود دارد تا تحلیل کارایی از قدرت لازم برخوردار باشد، در صورتی که دسترسی به این آمار و اطلاعات امر آسانی نیست. مشکل دیگر آن است که نقطه تولیدی مطلوب (تولید بالقوه) از یافتن بهترین تولید در این واحدهای مورد بررسی به دست می آید حال چنانچه عملکرد هیچ کدام از واحدهای مورد بررسی در حد استاندارد نباشد (از نظر کیفی مطلوب نباشد) این امر در میزان کارایی محاسبه شده برای واحدهای مذکور منعکس نمی شود. (همان منبع، ۱۴).

۵-۲ ناکارایی و علل آن

فارل^۴ در سال ۱۹۵۷ ناکارایی را به عنوان انحراف از وضعیت بهینه تعریف نمود. ناکارایی تمام مواردی که باعث می شود عملکرد واقعی واحد اقتصادی در سطحی کمتر از مقدار قابل حصول (با توجه به عوامل تولید مشخص) باشد را در بر می گیرد. بر این اساس ناکارایی مدیریتی نیز یکی از اجزای ناکارایی فارل می باشد. همچنین ناکارایی^۵ با آنچه که بعضی اقتصاددانان اتلاف منابع نامیده اند، مطابقت دارد. اتلاف منابع به این معناست که تولید مورد نظر می توانست با هزینه هایی کمتر از آنچه صورت گرفته، حاصل شود. ناکارایی به دلایل مختلفی اتفاق می افتد. گاهی با ناکارایی ناشی از مقیاس^۶ روبرو می شود که به دلیل انتخاب سطح غیر مطلوب تولید محصولات روی داده است و ناکارایی ناشی از حیطه عمل^۷ را که به علت ترکیب غیر بهینه محصولات اتفاق افتاده، مشاهده می نمایم. دلیل ناکارایی گاهی مربوط به عدم استفاده صحیح از منابع می باشد که به ناکارایی تکنیکی^۸ معروف است و گاهی از ترکیب نادرست عوامل تولید با توجه به قیمت آنها در بازار حادث شده که آن را با عنوان ناکارایی تخصیصی^۹ می شناسیم (عباس زاده، ۱۳۸۸، ۳۲).

۶-۲ تاریخچه کارایی

برای سنجش میزان کارایی یا عدم کارایی یک واحد اقتصادی باید از شاخصی به عنوان مقیاس استفاده نمود برای معرفی این مقیاس ابتدا به دیدگاه فارل اشاره می گردد.

فارل نظریات خود را در زمینه اندازه گیری کارایی در سال ۱۹۷۵ در ادامه فعالیت های دبرو^{۱۰} و کوپمنز^{۱۱} در سال ۱۹۵۱ بیان نمود. در نظریه های اقتصادی تابع تولید عبارت است از رابطه میان عوامل تولید و محصولات تولید شده در سطح مشخصی از تکنولوژی، ارتباط میان تولید و هزینه نیز از طریق تابع هزینه مطرح می گردد. کارایی مفهومی نسبی بوده و مقایسه بین عملکرد واقعی و عملکرد بهینه می باشد. این معیار عملکرد واقعی یک واحد اقتصادی را با عملکرد بالقوه آن مقایسه کرده و درصد اختلاف آن با عملکرد بهینه را به دست می آورد. به طور خلاصه در نظریه های اقتصادی، کارایی عبارت از نسبت عملکرد واقعی به عملکرد بهینه (توابع تولید یا هزینه مرزی) می باشد.

در سال ۱۹۶۸ ایگنر و چاو^{۱۲} با استفاده از مدل کاب - داگلاس^{۱۳} و آمار نمونه ای از N بنگاه، تابع تولید تولید مرز پارامتری را تخمین زده و میزان ناکارایی فنی را اندازه گیری کردند. در این مدل همه انحرافها از مرز تولید به ناکارایی نسبت داده می شد و محدودیت آن این بود که امکان رابطه گذاری خطا و سایر اجزای اخلاص را در در مدل مرز تصادفی در نظر نمی گرفت. این مدل به مدل مرزی معین^{۱۴} معروف شد.

^۴-Farel

^۵-Inefficiency

^۶-Scale inefficiency

^۷-Scope inefficiency

^۸-Technical inefficiency

^۹-Allocative inefficiency

^{۱۰}-Debreu

^{۱۱}-Koopmans

^{۱۲}-Aigner and Chu

^{۱۳}-Cobb-Douglas

^{۱۴}-Deterministic Frontier Model

تیمر^{۱۵} در سال ۱۹۷۱ برای رفع این محدودیت درصدی از مشاهدات را که به مرز تخمین زده شده بسیار نزدیک بودند، رها کرد و مرز را دوباره با استفاده از داده های تقلیل یافته تخمین زد. این روش که درصدی از مشاهدات به صورت اختیاری در آن حذف شد به مدل مرز آماری^{۱۶} معروف گردید.

بالاخره در سال ۱۹۷۷، دو گروه از اقتصاددانان به طور همزمان و در دو قاره جهان پیشنهاد کردند که انحراف از مرز تولید به دو عامل نسبت داده شود یکی عامل ناکارایی و دیگری خطای تصادفی. به این صورت امکان اندازه گیری متوسط کارایی تمام بنگاهها به صورت کمی امکانپذیر گردید. اما تفکیک ناکارایی از خطای تصادفی و اندازه گیری کارایی هریک از بنگاهها امکان نداشت. در سال ۱۹۸۲ با ارائه یک راه حل ابتکاری توسط جاندریو، لول ماتر و اشمیت^{۱۷} محاسبه و اندازه گیری ناکارایی بنگاه های تولیدی و خدماتی به تفکیک امکانپذیر گردید. پیشنهاد آنها این بود که مقدار ناکارایی می تواند به وسیله انتظار شرطی آن بر حسب ارزش متغیر تصادفی کل خطا پیش بینی گردد. یعنی مقدار انتظاری این توزیع شرطی می تواند برآوردی از ناکارایی باشد (همان منبع، ۳۳).

۷-۲ مفاهیم کارایی

به بیان فارل کارایی شامل کارایی فنی^{۱۸}، تخصیصی^{۱۹} و اقتصادی (هزینه ای)^{۲۰} می باشد. در نمودار (۱-۲) منحنی AA همان منحنی تولید یکسان^{۲۱} کارا یا همان مکان هندسی کاراترین ترکیبات مختلف از عوامل تولید x_1 و x_2 است. و BB منحنی هزینه عوامل تولید است. ناحیه زیر منحنی تولید یکسان کارا از نظر فنی، غیر قابل حصول است و بنگاههایی که روی منحنی تولید یکسان کارا قرار دارند از نظر فنی با حداکثر کارایی فعالیت می کنند. در نقطه P که نشان دهنده تولید یکی از بنگاهها می باشد، به دلیل اینکه تولید بنگاه روی منحنی تولید همسان قرار ندارد یک نقطه ناکارا است. نسبت عوامل تولید به محصول بالاتر از نقطه R است چون نقطه R همان مقدار تولید نقطه P را با به کار گیری عوامل کمتر به ما می دهد، لذا نقطه R یک نقطه کارا است چون روی منحنی تولید همسان قرار دارد و توانایی بنگاه را در به دست آوردن حداکثر از مجموعه عوامل تولید مشخص می کند. بنابراین بنگاه در این نقطه با کارایی فنی در حد $\frac{OR}{OP}$ که کمتر از عدد یک است فعالیت می نماید (فاصله RP، عدم کارایی فنی است). اگرچه بنگاه در نقطه R از حداکثر کارایی فنی (۱۰۰ درصد) برخوردار است اما با مشکل ناکارایی تخصیصی مواجه است. این بنگاه می تواند با ترکیب مجدد عوامل تولید به نقطه Q حرکت کرده و هزینه تولید را حداقل نماید. بنابراین بنگاه R با کارایی تخصیصی در حد $\frac{OS}{OR}$ که کمتر از عدد یک است، فعالیت می کند. فاصله RS، عدم کارایی تخصیصی است که از حاصلضرب کارایی فنی و تخصیصی بر کارایی اقتصادی که $\frac{OS}{OP}$ است، به دست می آید.

¹⁵-Timmer

¹⁶-Probabilistic Frontier Model

¹⁷-Jondrow , Lovell materov , Schmidt

¹⁸-Technical Efficiency

¹⁹-Allocative Efficiency

²⁰-Economic Efficiency

²¹-Isoquants

کارایی فنی نشان دهنده میزان توانایی یک بنگاه برای حداکثر سازی تولید را با توجه به سطحی مشخص از عوامل تولید نشان می دهد. پس کارایی فنی بنگاه به صورت زیر تعریف می شود:

$$\text{کارایی فنی} = \frac{OR}{OP}$$

RP مقدار ناکارایی فنی را نشان می دهد که همان اتلاف منابع است زیرا همان مقدار تولید می توانست با هزینه کمتری از آنچه صورت گرفته به دست آید. ناکارایی فنی را می توان به صورت نسبت $\frac{RP}{OP}$ نشان داد. در یک بنگاه کارا $OP = OR$ و $RP = 0$ یعنی کارایی فنی برابر یک و ناکارایی فنی برابر صفر خواهد بود.

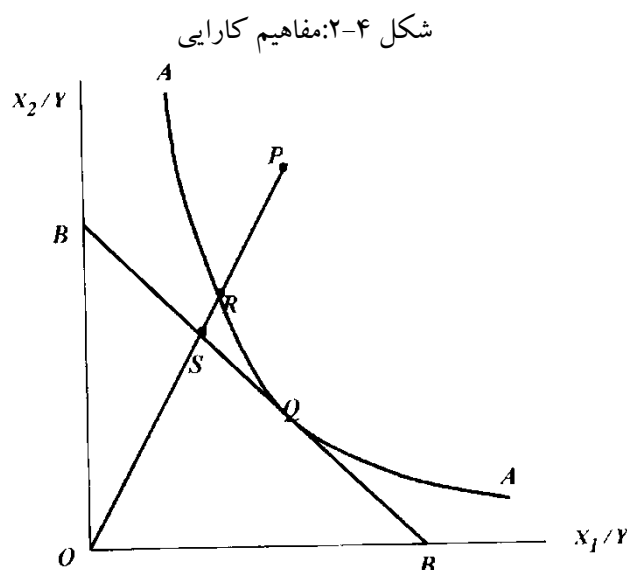
کارایی تخصیصی بیانگر توانایی یک بنگاه در استفاده بهینه از عوامل تولید با توجه به قیمت‌های آنها می باشد. با توجه به نمودار (۱-۲) قیمت عوامل به وسیله شیب خط هزینه های یکسان^{۲۲} (BB) نشان داده شده است. از دیدگاه فارل، کارایی تخصیصی برای یک بنگاه که در سطح نقطه P تولید می نماید به صورت زیر تعریف می شود:

$$\text{کارایی تخصیصی} = \frac{OS}{OR}$$

و در نهایت کارایی اقتصادی ($\frac{OS}{OP}$) از حاصلضرب کارایی فنی و کارایی تخصیصی به دست می آید. این سه مفهوم از نظر هندسی در نمودار نشان داده شده است:

$$\frac{OS}{OP} = \frac{OS}{OR} \times \frac{OR}{OP}$$

کارایی تخصیصی $\times$ کارایی فنی = کارایی اقتصادی (هزینه)

امتیاز عمده روش اندازه گیری به شیوه فارل این است که مستقل از واحد اندازه گیری است یعنی تغییر در واحدهای اندازه گیری میزان کارایی را تغییر نمی دهد. در مطالعات و تحقیقات تجربی کارایی فنی بیش از کارایی تخصیصی مورد ارزیابی قرار می گیرد زیرا در محاسبه کارایی فنی به اطلاعات قیمتی در مورد عوامل تولید و محصول که بطور عمدتاً غیر قابل دسترس یا غیر قابل اتکاست، نیاز نمی باشد. علاوه بر این کارایی ساختاری^{۲۳} که بیانگر کارایی ساختاری یک

^{۲۲}-Isoqcost

^{۲۳}-Structural Efficiency

صنعت است، از متوسط وزنی کارایی بنگاههای آن صنعت به دست می آید. چنانچه کارایی بنگاه J ام را با E_j و وزن داده شده به آن بنگاه را با $w_j = q_j / Q$ یعنی نسبت محصول بنگاه J ام به کل محصولات صنعت Q (سهم بنگاه از بازار) نشان داده شود. کارایی ساختاری به صورت زیر تعریف می شود:

$$S = \frac{1}{N} \sum w_j \cdot E_j$$

با استفاده از معیار کارایی ساختاری، می توان کارایی صنایع مختلف با محصولات متفاوت را مقایسه نمود. البته از اواخر دهه ۱۹۷۰، هنگامی که دو روش اساسی اندازه گیری کارایی (SFA و DEA) معرفی شدند، کارایی فنی در مطالعات تجربی کمتر مورد استفاده قرار گرفت. این دو روش از نظر روشهایی که تابع تولید یا تابع هم مقداری تولید مربوطه را برآورد می نمایند، متفاوت هستند. بدین معنا فردی که روش DEA را به کار می برد عبارت اندازه گیری کارایی را مورد استفاده قرار می دهد ولی یک متخصص اقتصادسنجی با استفاده از تجزیه و تحلیل SFA عبارت تخمین کارایی را مورد اشاره قرار می دهد (امامی میبدی، ۱۳۷۹، ۱۰۴).

۸-۲ اهمیت کارایی از نظر اقتصاد

اگرچه بهبود کارایی و بهره وری بر اساس اصل عقلانیت اقتصادی همواره باید مورد توجه قرار گیرد، لیکن امروزه با کم رنگ شدن مرزهای اقتصادی، رقابت در صحنه جهانی ابعاد تازه ای یافته و تلاش برای بهبود بهره وری و کارایی پایه اصلی این رقابت را تشکیل می دهد. در این راستا بسیاری از کشورها برای اشاعه فرهنگ کارایی و بهره وری و بکارگیری فنون و روشهای ارتقاء آن اقدامات زیادی انجام داده اند. بصورتیکه نقش سرمایه گذاری جدید در مقابل نقش افزایش کارایی و استفاده بهینه از منابع موجود رفته رفته کمتر می گردد و در کشور ما نیز تلاش برای بهبود و ارتقا بهره وری و افزایش کارایی از یک انتخاب فراتر رفته و عملاً به یک ضرورت تبدیل شده است. بهره وری و کارایی به منظور ارتقای سطح زندگی، رفاه، آسایش و آرامش انسان ها همواره مدنظر دست اندرکاران و سیاست گذاران اقتصاد بوده است و حتی عده ای بقا و تداوم یک نظام اقتصادی را نیز موقوف به بهره وری و کارایی دانسته اند (تیموریان، ۱۳۸۳، ۴۰).

۳. روش تحقیق

هدف از تحقیق حاضر مروری بر اهمیت کارایی از نظر اقتصادمیردازیم بنابراین از روش کتابخانه ای استفاده شده است بطور کلی روش های گردآوری اطلاعات به دو دسته روش های کتابخانه ای و میدانی تقسیم می شود. در تحقیقاتی که ظاهراً ماهیت کتابخانه ای ندارند نیز پژوهشگران ناگزیر از کاربرد روش های کتابخانه ای در تحقیق خود هستند. در این گروه تحقیقات اعم از توصیفی، علی، همبستگی، تجربی و غیره، پژوهشگر باید ادبیات و سوابق مسئله و موضوع تحقیق را مطالعه کند. در نتیجه، باید از روش های کتابخانه ای استفاده کند و نتایج مطالعات خود را در ابزار مناسب اعم از فیش برداری یا جدول و فرم ثبت و نگهداری نماید و در پایان کار نسبت به طبقه بندی و بهره برداری از آنها اقدام کند.

۴. نتیجه گیری

هدف از تحقیق حاضر مروری بر اهمیت کارایی از نظر اقتصاد است. انسان همواره خواهان دستیابی به کارایی بیشتر است و آنرا وسیله ای برای رسیدن به سود یا مطلوبیت بیشتر می داند. از نظر اقتصادی، کارایی به مفهوم تخصیص بهینه منابع، حداکثر استفاده از منابع، تحمل حداقل هزینه - با تکنولوژی موجود - است. کارایی با توجه به میزان منابع استفاده

شده برای انجام یک فعالیت مشخص سنجیده می‌شود و افزایش کارایی - که گاهی در ادبیات مهندسی به آن راندمان هم گفته می‌شود - به معنای کاهش اتلاف منابع در انجام یک فعالیت است. نقش سرمایه گذاری جدید در مقابل نقش افزایش کارایی و استفاده بهینه از منابع موجود رفته رفته کمتر می‌گردد و در کشور ما نیز تلاش برای بهبود و ارتقا بهره وری و افزایش کارایی از یک انتخاب فراتر رفته و عملاً به یک ضرورت تبدیل شده است. بهره وری و کارایی به منظور ارتقای سطح زندگی، رفاه، آسایش و آرامش انسان‌ها همواره مدنظر دست اندرکاران و سیاست گذاران اقتصاد بوده است و حتی عده ای بقا و تداوم یک نظام اقتصادی را نیز موقوف به بهره وری و کارایی دانسته اند.

۵. منابع

۱. احمدی کهنعلی، ر، ۱۳۸۷، "طراحی مدل مدیریت کیفیت جامع زنجیره تأمین صنعت خودرو، پایان نامه دکتری، رشته مدیریت صنعتی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
۲. امامی میدی، ع، ۱۳۷۹، "اصول اندازه گیری کارایی و بهره وری". تهران: موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی.
۳. تیموریان، ل، ۱۳۸۳، "برآورد کارایی اقتصادی شعب بانک تجارت به روش مرزی تصادفی طی سالهای ۸۱-۷۹ (مطالعه موردی استان تهران)". پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه الزهرا.
۴. رمضانی، ر، ۱۳۸۸، "بررسی کارایی عملکرد بانک سپه با استفاده از روش تحلیل پوششی داده ها به کمک شاخص ترنکوئیست طی دوره زمانی ۱۳۸۶-۱۳۸۰"، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی.
۵. عباس زاده، س، ۱۳۸۸، "سنجش عوامل موثر بر کارایی سود در شبکه بانکی کشور"، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه عالی بانکداری ایران.

6. Lien- Ti, Bei, Cian-, fong, shang, «Building marketing strategies for state- owend enterprises against private ones based on The prespective of costomer satisfaction ad service quality» Journal of Retaling and consumer services Vol, 13, pp, 1-13, 2006

An overview of the importance of efficiency in terms of economics

Fahima Sadat Mousavi¹
Zahra Alipour Darvishi^{*2}
Somayeh SaebNia³

Abstract

Today, the efficiency and effectiveness of organizational processes is the talk of the day. The question of how to improve the effectiveness of the organization's processes should be answered with scientific studies. In the book Management and Productivity, Joseph Prokonikoff defined efficiency as the production of high-quality goods in the shortest possible time. Economically, there are various definitions according to the type and field of efficiency. The meaning of the type of efficiency is the cause of the occurrence of efficiency (or inefficiency) or the cause of its occurrence, which in this regard is divided into technical efficiency (or efficiency due to technical reasons), allocation efficiency, etc. This research deals with the library method of reviewing the importance of efficiency in terms of economy.

Keywords

Job satisfaction, Employee productivity, Organizational culture, SMEs

1. Master of Public Administration, Finance, Islamic Azad University, Research Sciences Unit, Tehran (Central) Unit, Arak, Iran.

2. Associate Professor of Business Administration, Faculty Member of Azad University, North Tehran Branch, Iran.

3. Master's students, Department of Business Administration, Shamim Danesh Navin Higher Education Institute, Ardabil, Iran.